

Anexa nr.la ordinul ministrului educației naționale nr./....2019

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

KÖRNYEZETISMERET TANTERV

**Speciális oktatás
V-X Osztály**

Súlyos és /vagy halmozottan sérült értelmi akadályozottak részére

2019

Bevezető

A környezetismeret tanterv V- X osztályos tanulók esetében, a gyermekek kíváncsiságának aktivizálásából és a közvetlen környezet történéseinek és jelenségeinek megértésének szükségességén alapul. A környezetismeret tananyag célja a gyermek aktív ismereteinek összekapcsolása, cselekvés, manipulálás, megfigyelés és gyakorlás által a közvetlen környezet mély megértése. A környező világ megértése és feltárása lehetővé teszi a gyermekek számára, hogy jobban megismerjék magukat, felkészüljenek a jövőre, kifejtsék érdeklődésüket a környezet egyes területei iránt.

Súlyos, halmozottan sérült, mentális hiányosságokkal küzdő gyermekek esetében az új viselkedési formák megszerzése, a környezethez való alkalmazkodás, amelytől függ az illető előrehaladása, ugyanakkor az önellátása, világban való helyét is meghatározza. Az információ beszerzése, a megfigyelés, feltárás, és a gyakorlat egy újfajta kölcsönhatást eredményez a környezettel és összekapcsolja az új információkat a már korábban megszerzettekkel.

A tanár feladata követni elsősorban a súlyos/ halmozottan fogyatékos gyermek pszichés fejlődését, támogatni, hogy saját képességeihez mérten egyedül boldoguljon a környező világban, elősegítve a beilleszkedést a társadalomba.

A tanár követni fogja a súlyosan / halmozottan sérült gyerek pszichés fejlődését, visszanyerni és formálni önállóságát a közvetlen környezettel kapcsolatban illetve az egyéni döntés szabadságát természetes feltételek mellett, a szociális élet lehetőségeinek függvényében.

Az iskolai program javasol egy tanulmányt a közvetlen környezetnek (tudomány, technológia, ökológia, egészség), amely összehangolja a magtanterv célkitűzéseit és tartalmát a speciális oktatásban levőkével, amelyek a tanulási és pszichoindividuális sajátosságokra és szükségletekre vonatkoznak. A súlyos értelmi akadályozott gyerekek esetében, rögzítve a kölcsönös kapcsolatot és függőséget a nevelési célkitűzések, tanulási helyzetek és a tanulási tartalmak között.

A tanár feladata így a gyerek egyéni tanulási tapasztalásának nyomonkövetése lesz, amelyben figyelembe kell venni a fejlettségi szintet, érdeklődést, képességet, ugyanakkor felelősséggé válik a pszichoindividuális készségek stimulálása és fejlesztése egy önálló viselkedés érdekében, amelynek célja bővíteni az önmagával, másokkal, illetve az őt körülvevő tárgyakkal való kapcsolatát.

Az alábbi program kiemeli az apró lépések fontosságát, a kompetenciák apró részletekben való osztályozását, a célok bizonyos sorrendben való láncolatát, a tananyag adaptálását a gyerek egyéni sajátosságaihoz mérten, a valós észlelési lehetőségeit, az egyéni helyzeteket és sajátosságokat és a legközelebbi fejlődési szintet.

A tantervi differenciálás feladatai és erőforrásai által a tanulók képesek lesznek, :

- a saját érzékeiket a környezet megfigyelésére használni,
- a közvetlen tapasztalat bővítésére,
- hogy megkönnyítsék saját maguk megismerését és a világban elfoglalt helyük megértését –
- adaptációs és integrációs képességek megszerzésére,
- a környezet iránti érdeklődésük fejlesztésére,
- alkalmazza a mindennapi életben a megszerzett tudást,
- önálló magatartás kialakítása.

Általános kompetenciák

1. A közvetlen környezet összefüggéseinek / törvényszerűségeinek felismerése
2. Ismerjék, megértsék a környezet jelenségeit, felismerjék a környezet és saját egészsége közötti összefüggéseket
3. Környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására való törekvés.

V. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet összefüggéseinek / törvényszerűségeinek felismerése

V. osztály
1.1 A társadalmi és kulturális környezet leírása: - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére; - a közvetlen környezetében levő tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - gyakorlatok az eltérő földrajzi környezetben élő állatok felismerésére/ megismerésére; - háztartási gyakorlati tevékenység : az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskolai udvarban stb.; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
1.2 A környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása: - a testek / élőlények jellemzőinek gyakorlása, osztályozása (alakja, színe, szaga, mérete stb.) szerint; - a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok , nappalok ciklikus változásainak megértése ; - kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekről, tárgyakról, érdekességekről; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
1.3 A jelenségek és az élőlények megfigyelése a környezetben: - a növények, az állatok és az emberek környezeti tényezők hatásának megfigyelésére irányuló tevékenységek; - a jelenségek és a lények vizuális, hallható, szagló, íztelen és tapintható megkülönböztetése; - a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természetes jelenségek (könnyű, sötét, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok; - növény, rovar, kövek stb a környezetből való gyűjtése; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. Ismerjék, megértsék a környezet jelenségeit, felismerjék a környezet és saját egészsége közötti összefüggéseket

V. osztály
2.1 Sajátos nyelv használata a környezetből származó testek / élőlények megnevezésében : - gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására; - szókincsfejlesztési gyakorlatok különböző élethelyzetekben ; - naptár használata/ kitöltése (rajzokkal vagy szimbólumokkal feltüntetve); - a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
2.2 A környezetben történő átalakulások megértése - a jelenségek felismerése ,megnevezése és azok hatásainak a megértése; - a cselekvések különböző szakaszainak az azonosítására és a megértése; - térbeli tájékozódás, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása;

- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

2.3 A környezeti jelenségekre adott válaszok fejlesztése szocio-integratív céllal:

- vizuális / hallási információk értelmezésére szolgáló gyakorlatok;
- feltárási, felfedezési gyakorlatok az érzékszervi integráció révén;
- a környezet tárgyainak azonosítására és a veszélyforrások felismerésére irányuló gyakorlatok;
- veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása;
- a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedési magatartásra irányuló tevékenységek;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3. Környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására való törekvés

V. osztály

3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek :

- növények gondozása, élő sarkak létrehozása;
- állatgondozási tevékenységek;
- a környezet tisztántartásához használt eszközök és anyagok megismerése, valamint azokkal való gyakorlati tevékenységek;
- saját környezetének a tisztántartására irányuló tevékenységek (szoba, tanterem, iskolai udvar stb.);
- higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek;
- kirándulások amelyek a növények és állatok megfigyelésére fókuszálnak ;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.2 Az egészséges környezet fenntartásának segítése:

- gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására;
- olyan viselkedési szokások kialakítása , amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak ;
- helyzetgyakorlatok ;
- rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témával ;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.3 Környezetbarát viselkedés kialakulása:

- helyzetgyakorlatok katasztrófa / természeti katasztrófák esetében;
- a környezetbarát képkiválasztási feladatok, rajzok, magazinok;
- gyakorlati tevékenységek amelyek a szellektív hulladékgyűjtésre irányulnak;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tartalmak

Tartalmi területek	V. osztály
1. A természetes fizikai környezet elemei	- a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - a természet jelenségei; - az élő világ: a kertben lévő növények, állatok és madarak; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, méret, szag stb.).
2. A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	- az iskola és a környéke (tanterem, tornaterem, iskolaudvar); - otthoni környezet.
3. Természeti jelenségek	-a természetben megfigyelhető átalakulások a négy évszak alatt; -a vidéki vagy városi környezet szezonális tevékenységei a különböző évszakokban.
4. A közvetlen környezet tisztántartása, higiéniája	- a lakás tisztántartása/ higiéniája; - osztályterem, iskola tisztántartása /higiénia.
5. A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	- természeti csapások megelőzésére irányuló cselekvések.
6. A környezet és annak védelme	- természetes környezet védelmére irányuló rendezvények; - környezetvédelmi szokások kialakítása már gyerekkorban.

VI. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet összefüggéseinek / törvényszerűségeinek felismerése

VI. osztály
1.1 A társadalmi és kulturális környezet leírása: - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére; - a közvetlen környezetében levő tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - gyakorlatok az eltérő földrajzi környezetben élő állatok felismerésére/ megismerésére; - háztartási gyakorlati tevékenység : az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskolai udvarban stb.; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
1.2 A környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása: - a testek / élőlények jellemzőinek gyakorlása, osztályozása (alakja, színe, szaga, mérete stb.) szerint; - a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok , nappalok ciklikus változásainak megértése; - kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekről, tárgyakról, érdekességekről; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
1.3 A jelenségek és az élőlények megfigyelése a környezetben: - a növények, az állatok és az emberek környezeti tényezők hatásának megfigyelésére irányuló tevékenységek; - a jelenségek és a lények vizuális, hallható, szagló, íztelen és tapintható megkülönböztetése; - a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természetes jelenségek (könnyű, sötét, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok; - növény, rovar, kövek stb a környezetből való gyűjtése; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. Ismerjék, megértsék a környezet jelenségeit, felismerjék a környezet és saját egészsége közötti összefüggéseket

VI. osztály
2.1 Sajátos nyelv használata a környezetből származó testek / élőlények megnevezésében : - gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására; - szókincsfejlesztési gyakorlatok különböző élethelyzetekben ; - naptár használata/ kitöltése (rajzokkal vagy szimbólumokkal feltüntetve); - a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok; - szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.
2.2 A környezetben történő átalakulások megértése

- a jelenségek felismerése ,megnevezése és azok hatásainak a megértése;
- a cselekvések különböző szakaszainak az azonosítására és a megértése;
- térbeli tájékozódás, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

VI. osztály

2.3 A környezeti jelenségekre adott válaszok fejlesztése szocio-integratív céllal

- vizuális / hallási információk értelmezésére szolgáló gyakorlatok;
- feltárási, felfedezési gyakorlatok az érzékszervi integráció révén;
- a környezet tárgyait azonosítására és a veszélyforrások felismerésére irányuló gyakorlatok;
- veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása;
- a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedési magatartásra irányuló tevékenységek;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3. Környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására való törekvés

VI. osztály

3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek :

- növények gondozása, élő sarkak létrehozása;
- állatgondozási tevékenységek;
- a környezet tisztántartásához használt eszközök és anyagok megismerése, valamint azokkal való gyakorlati tevékenységek;
- saját környezetének a tisztántartására irányuló tevékenységek (szoba, tanterem, iskolai udvar stb.);
- higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek;
- kirándulások amelyek a növények és állatok megfigyelésére fókuszálnak ;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.2. Az egészséges környezet fenntartásának segítése:

- gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására;
- olyan viselkedési szokások kialakítása , amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak ;
- helyzetgyakorlatok ;
- rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témával ;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.3 Környezetbarát viselkedés kialakulása:

- helyzetgyakorlatok katasztrófa / természeti katasztrófák esetében ;
- a környezetbarát képkiválasztási feladatok, rajzok, magazinok;
- gyakorlati tevékenységek amelyek a szellektív hulladékgyűjtésre irányulnak;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tartalmak

Tartalmi területek	VI. osztály
1. A természetes fizikai környezet elemei	- a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - a természet jelenségei; - az élő világ: a kertben lévő növények, állatok és madarak; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, méret, szag stb.).
2. A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	- az iskola és a környéke (tanterem, tornaterem, iskolaudvar); - otthoni környezet.
3. Természeti jelenségek	-a természetben megfigyelhető átalakulások a négy évszak alatt; -a vidéki vagy városi környezet szezonális tevékenységei a különböző évszakokban; - az éjszakák és nappalok változásának fontossága, jelentősége az élő szervezetre .
4. A közvetlen környezet tisztántartása, higiéniája	- a lakás tisztántartása/ higiéniája; - osztályterem, iskola tisztántartása /higiénia.
5. A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	- természeti csapások megelőzésére irányuló cselekvések; -a környezeti tényezők hatása a természeti erőforrásokra (talaj, víz stb.).
6. A környezet és annak védelme	- természetes környezet védelmére irányuló rendezvények; - környezetvédelmi szokások kialakítása már gyerekkorban; - a természeti erőforrások (talaj, víz, stb.) védelme.

VII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet összefüggéseinek / törvényszerűségeinek felismerése

VII. osztály
1.1 A társadalmi és kulturális környezet leírása: - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére; - a közvetlen környezetében levő tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - gyakorlatok az eltérő földrajzi környezetben élő állatok felismerésére/ megismerésére; - a növények és az állatok természetes környezetben való megvigyélése (állatkert, botanikus kert, stb.), valamint mesterséges környezetben való tanulmányozása (filmek, tervek, természettudományi múzeum stb.); - háztartási gyakorlati tevékenység : az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskolai udvarban stb.; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
1.2 A környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása: - a testek / élőlények jellemzőinek gyakorlása, osztályozása (alakja, színe, szaga, mérete stb.) szerint; - csoportosítási / osztályozási tevékenységek a testek / élőlények jellemzői szerint; - a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok , nappalok ciklikus változásainak megértése; - bizonyos intézmények (kórház, rendőrség, iskola stb.) szerepét leíró és megmagyarázó gyakorlatok; - kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekről, tárgyokról, érdekességekről; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.
1.3 A jelenségek és az élőlények megfigyelése a környezetben: - a növények, az állatok és az emberek környezeti tényezők hatásának megfigyelésére irányuló tevékenységek; - a jelenségek és a lények vizuális, hallható, szagló, íztelen és tapintható megkülönböztetése; - a közvetlen környezetben lévő anyagok / testek egymásra való hatásának; tanulmányozására irányuló tevékenységek; - a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természetes jelenségek (könnyű, sötét, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok; - növény, rovar, kövek stb a környezetből való gyűjtése; - szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. Ismerjék, megértsék a környezet jelenségeit, felismerjék a környezet és saját egészsége közötti összefüggéseket

VII. osztály
2.1 Sajátos nyelv használata a környezetből származó testek / élőlények megnevezésében : - gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására; - szókincsfejlesztési gyakorlatok különböző élethelyzetekben ;

- naptár használata/ kitöltése (rajzokkal vagy szimbólumokkal feltüntetve);
- sajátos nyelv, szókincs használata a környezetből származó testek/ élőlények és természeti jelenségek megnevezésében;
- a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

2.2 A környezetben történő átalakulások megértése

- a jelenségek felismerése ,megnevezése és azok hatásainak a megértése;
- a cselekvések különböző szakaszainak az azonosítására és a megértése;
- a természeti jelenségek felismerése és megnevezése, valamint azok hatásainak a megértése;
- térbeli tájékozódás, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

2.3 A környezeti jelenségekre adott válaszok fejlesztése szocio-integratív céllal

- vizuális / hallási információk értelmezésére szolgáló gyakorlatok;
- feltárási, felfedezési gyakorlatok az érzékszervi integráció révén;
- a környezet tárgyait azonosítására és a veszélyforrások felismerésére irányuló gyakorlatok;
- veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása;
- a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedési magatartásra irányuló tevékenységek;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3. Környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására való törekvés

VII. osztály

3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek :

- növények gondozása, élő sarkak létrehozása;
- állatgondozási tevékenységek;
- a környezet tisztántartásához használt eszközök és anyagok megismerése, valamint azokkal való gyakorlati tevékenységek;
- saját környezetének a tisztántartására irányuló tevékenységek (szoba, tanterem, iskolai udvar stb.);
- higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek;
- kirándulások amelyek a növények és állatok megfigyelésére fókuszálnak ;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.2 Az egészséges környezet fenntartásának segítése:

- gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására;
- olyan viselkedési szokások kialakítása , amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak ;
- helyzetgyakorlatok ;
- rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témával ;
- környezetkárosító tevékenységek képekről való felismerése;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.3 Környezetbarát viselkedés kialakulása:

- helyzetgyakorlatok katasztrófa / természeti katasztrófák esetében ;
- a környezetbarát kép kiválasztási feladatok, rajzok, magazinok;
- gyakorlati tevékenységek amelyek a szellektív hulladékgyűjtésre irányulnak;

- képeken és környezetünkben található szennyezet területek felismerésére irányuló gyakorlatok;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tartalmak

Tartalmi területek	VII. osztály
1. A természetes fizikai környezet elemei	- a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - a természet jelenségei; - az élő világ: a kertben lévő növények, állatok és madarak; - a testek szilárd, cseppfolyós és gáz halmazállapota; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, méret, szag stb.).
2. A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	- az iskola és a környéke (tanterem, tornaterem, iskolaudvar); - otthoni környezet jellemzői; - közterületek és reprezentatív/közüntézmény; - a növény és állatvilág a helyi közösség földrajzi területén.
3. Természeti jelenségek	-a természetben megfigyelhető átalakulások a négy évszak alatt; -a vidéki vagy városi környezet szezonális tevékenységei a különböző évszakokban; - az éjszakák és nappalok változásának fontossága, jelentősége az élő szervezetre ; - a víz körforgása a természetben.
4. A közvetlen környezet tisztántartása, higiénája	- a lakás tisztántartása/ higiénája; - osztályterem, iskola tisztántartása /higiénia.
5. A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	- természeti csapások megelőzésére irányuló cselekvések; -a környezeti tényezők hatása a természeti erőforrásokra (talaj, víz stb.).
6. A környezet és annak védelme	- természetes környezet védelmére irányuló rendezvények; - környezetvédelmi szokások kialakítása már gyerekkorban; - a természeti erőforrások (talaj, víz, stb.) védelme; - a vízszennyezés forrásai és következményei, megelőző intézkedések.

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A közvetlen környezet összefüggéseinek / törvényszerűségeinek felismerése

VIII. osztály

1.1 A társadalmi és kulturális környezet leírása:

- gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére;
- a közvetlen környezetében levő tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban;
- gyakorlatok az eltérő földrajzi környezetben élő állatok felismerésére/ megismerésére;
- a növények és az állatok természetes környezetben való megfigyelése (állatkert, botanikus kert, stb.), valamint mesterséges környezetben való tanulmányozása (filmek, tervek, természettudományi múzeum stb.);
- háztartási gyakorlati tevékenység : az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskolai udvarban stb.;
- szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

1.2 A környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása:

- a testek / élőlények jellemzőinek gyakorlása, osztályozása (alakja, színe, szaga, mérete stb.) szerint;
- csoportosítási / osztályozási tevékenységek a testek / élőlények jellemzői szerint;
- a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok , nappalok ciklikus változásainak megértése;
- bizonyos intézmények (kórház, rendőrség, iskola stb.) szerepét leíró és megmagyarázó gyakorlatok;
- kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekről, tárgyokról, érdekességekről;
- szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

1.3 A jelenségek és az élőlények megfigyelése a környezetben:

- a növények, az állatok és az emberek környezeti tényezők hatásának megfigyelésére irányuló tevékenységek;
- a jelenségek és a lények vizuális, hallható, szagló, íztelen és tapintható megkülönböztetése;
- a közvetlen környezetben lévő anyagok / testek egymásra való hatásának tanulmányozására irányuló tevékenységek;
- a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természetes jelenségek (könnyű, sötét, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok;
- növény, rovar, kövek stb a környezetből való gyűjtése;
- szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. Ismerjék, megértsék a környezet jelenségeit, felismerjék a környezet és saját egészsége közötti összefüggéseket

VIII. osztály

2.1 Sajátos nyelv használata a környezetből származó testek / élőlények megnevezésében :

- gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására;
- szókincsfejlesztési gyakorlatok különböző élethelyzetekben ;
- naptár használata/ kitöltése (rajzokkal vagy szimbólumokkal feltüntetve);
- sajátos nyelv, szókincs használata a környezetből származó testek/ élőlények és természeti jelenségek megnevezésében;
- a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

2.2. A környezetben történő átalakulások megértése

- a jelenségek felismerése ,megnevezése és azok hatásainak a megértése;
- a cselekvések különböző szakaszainak az azonosítására és a megértése
- a természeti jelenségek felismerése és megnevezése, valamint azok hatásainak a megértése
- térbeli tájékozódás, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

2.3 A környezeti jelenségekre adott válaszok fejlesztése szocio-integratív céllal

- vizuális / hallási információk értelmezésére szolgáló gyakorlatok;
- feltárási, felfedezési gyakorlatok az érzékszervi integráció révén;
- a környezet tárgyait azonosítására és a veszélyforrások felismerésére irányuló gyakorlatok;
- veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása;
- a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedési magatartásra irányuló tevékenységek;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3. Környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására való törekvés

VIII. osztály

3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek :

- növények gondozása, élő sarkak létrehozása;
- állatgondozási tevékenységek;
- a környezet tisztántartásához használt eszközök és anyagok megismerése, valamint azokkal való gyakorlati tevékenységek;
- saját környezetének a tisztántartására irányuló tevékenységek (szoba, tanterem, iskolai udvar stb.);
- higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek;
- kirándulások amelyek a növények és állatok megfigyelésére fókuszálnak ;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.2. Az egészséges környezet fenntartásának segítése:

- gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására;
- olyan viselkedési szokások kialakítása , amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak ;
- helyzetgyakorlatok ;
- rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témával ;
- környezetkárosító tevékenységek képekről való felismerése;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.3 Környezetbarát viselkedés kialakulása:

- helyzetgyakorlatok katasztrófa / természeti katasztrófák esetében ;
- a környezetbarát kép kiválasztási feladatok, rajzok, magazinok;
- gyakorlati tevékenységek amelyek a szellektív hulladékgyűjtésre irányulnak;
- képeken és környezetünkben található szennyező területek felismerésére irányuló gyakorlatok;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tartalmak

Tartalmi területek	VIII.osztály
1.A természetes fizikai környezet elemei	- a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - természeti jelenségek; - élő világ: kerti és mezei növények, vadállatok és vadmadarak; - a testek szilárd, cseppfolyós és gáz halmazállapota; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, terjedeleme, szag stb.).
2. A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	- az iskolai tér és környéke; - otthoni ,háztáji környezet ; - közterületek és közintézmények; - helyi közösség földrajzi területén levő növény és állatvilág.
3. Természeti jelenségek	-a négy évszak során megfigyelhető természeti átalakulások -az évszakoknak megfelelő emberi tevékenységek vidéki és városi környezetben; -az elővilág változása az éjszakák és nappalok váltakozásának függvényében ; - a víz körforgása a természetben.
4. A közvetlen környezet higiéniája	- a lakás tisztántartása/ higiéniája; - az osztályterem tisztántartása /higiéniája.
5. A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	- természeti csapások, ezek megelőzésére irányuló módszerek cselekvések; -a környezeti tényezők hatása a természeti erőforrásokra (talaj, víz, élelem stb.).
6. A közvetlen környezet és annak védelme	- természetes környezetet rongáló gyerek cselekvések; - környezetvédelmi szokások kialakítása gyerekkorban; - a természeti erőforrások védelme; (talaj, víz, stb.) - a vízszennyezés forrásai és következményei, megelőző intézkedések.

IX.osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ megfigyelő,felfedező és megértő képességének fejlesztése

IX.osztály
1.1 A társadalmi és kulturális környezet jellemzőinek a leírása: - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére; - személyes vagy családi tárgyak felismerése valóságban vagy képről; - a közvetlen környezetében levő tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - gyakorlatok a különböző földrajzi környezetben élő állatok felismerésére;

- a növények és az állatok természetes , illetve (állatkert, botanikus kert, stb.) mesterséges környezetben való megfigyelése (filmek, táblák, természettudományi múzeum stb.);
- háztartási gyakorlati tevékenység : az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskola udvarán stb.;
- szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

1.2 Közvetlen környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása:

- a testek / élőlények tulajdonságainak leírása (alak, szín, szag, méret stb.) szerint;
- csoportosítási / osztályozási tevékenységek a testek / élőlények sajátosságai szerint;
- a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok , nappalok ciklikus változásainak megértése;
- bizonyos intézmények (kórház, rendőrség, iskola stb.) szerepét leíró és megmagyarázó gyakorlatok;
- kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekkel, tárgyakkal kapcsolatban;
- szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

1.3 A jelenségek és élőlények megfigyelése a közvetlen környezetben:

- a növények, az állatok és az emberek környezeti tényezők hatásának megfigyelésére irányuló tevékenységek;
- megfigyelési tevékenységek a növények, állatok, emberek megnyilvánulásaira vonatkozóan, a környezeti tényezők hatására;
- a jelenségek és élőlények vizuális, auditív, szagló, ízlelhető és tapintható megkülönböztetésére vonatkozó tevékenységek;
- a közvetlen környezetben lévő anyagok / testek egymásra hatásának tanulmányozására irányuló tevékenységek;
- a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természetes jelenségek (világosság, sötétség, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok;
- növények, rovarok, kövek stb. közvetlen környezetből való gyűjtése;
- szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. A közvetlen környezetben megfigyelt jelenségek megismerése, megértése és megfogalmazása

IX. osztály

2.1 Sajátos nyelv használata a közvetlen környezetből származó testek / élőlények leírásában :

- gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására;
- szókincsbővítési gyakorlatok különböző kontextusokban ;
- természeti naptár olvasására / kitöltésére vonatkozó tevékenységek (rajzok vagy szimbólumok használatával);
- sajátos nyelv, szókincs használata a környezetből származó testek/ élőlények és természeti jelenségek megnevezésében;

- a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok;
- szerepjátékok különböző élethelyzetekben, témákban, kiállítások, rajzok, versenyek.

2.2. A közvetlen környezetben történő átalakulások megértése

- a megfigyelt környezeti változások leírására vonatkozó gyakorlatok video vagy dokumentsorozatok megnézése alapján;
- a jelenségek és ezek hatásának felismerésére és megnevezésére vonatkozó gyakorlatok;
- az időészlelés és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések használata;
- bizonyos cselekvések szakaszainak azonosítása, fixálása;
- térbeli tájékozódás, a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása;
- a jelenségek és ezek hatásainak felismerésére és megnevezésére vonatkozó gyakorlatok;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

2.3 A környezeti jelenségekre adott válaszok fejlesztése szocio-integratív céllal

- tapasztalási terület bővítése, illetve új biztonsági szabályok tanulására vonatkozó tevékenységek(ok-okozati összefüggések megértése);
- vizuális / auditív információk értelmezésére vonatkozó gyakorlatok;
- gyakorlatok a tárgyak feltárására, felfedezésére az érzékszervi integráció révén;
- a környezetben levő veszélyes tárgyak és terek azonosítására vonatkozó gyakorlatok;
- veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása;
- a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedési magatartásra irányuló tevékenységek;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3. Környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására való törekvés

IX.osztály

3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek

- növények gondozására vonatkozó tevékenységek, élő sarkak létrehozása;
- állatgondozási tevékenységek;
- gyakorlati tevékenységek a környezet tisztításához szükséges eszközök, anyagok használatával
- saját környezet tisztántartására irányuló tevékenységek (saját szoba, osztály, iskolaudvar, stb.)
- egyéni és közösségi higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek;
- kirándulások szervezése, melyeknek célja megfigyelni az emberi tevékenység hatását a növényekre és állatokra;

- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.2. Egy egészséges környezet fenntartásának létrehozása:

- különböző illusztráló anyagok, szoftverek bemutatása az ember természetre való környezetkárosító hatásáról;
- gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására;
- olyan viselkedési formák kialakítása, amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak;
- különböző helyzetekben a megfelelő viselkedés mód kialakítása;
- rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témakörben;
- környezetkárosító tevékenységek képekről való felismerése;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.3 Környezetbarát viselkedés kialakítása:

- helyzetgyakorlatok katasztrófa / természeti katasztrófák esetében;
- a gyerekek kedvező és kedvezőtlen tevékenységeinek hatása a közvetlen környezetükre, leíró gyakorlatok (szóbeli, rajz és gyakorlati tevékenység által);
- a közvetlen környezettel kapcsolatos tematika kiválasztása-kép, rajz és folyóirat kiválasztással kapcsolatos gyakorlatok;
- gyakorlati tevékenységek amelyek a szelektív hulladékgyűjtésre irányulnak;
- képeken és környezetünkben található szennyezett területek felismerésére irányuló gyakorlatok;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetekben, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tartalmak

Tartalmai területek	IX.osztály
1.A természetes fizikai környezet elemei	- a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - természeti jelenségek; - élő világ: kerti és mezei növények, az erdő vadállatok és vadmadarak; - a testek szilárd, cseppfolyós és gáz halmazállapota; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, terjedeleme, szag stb.) - főbb domborzati formák.
2.A társadalmi és	- az iskolai tér és környéke;

kulturális környezet jellemzői	- otthoni ,háztáji környezet ; - közterületek és közintézmények; - helyi közösség földrajzi területén levő növény és állatvilág; - a helyi közösség földrajzi övezetének megfelelő tevékenységek.
3. Természeti jelenségek	- a környezet változása különböző döntő tényezők hatására:víz, levegő,talaj,környezetszennyezés; -a négy évszak során megfigyelhető természeti átalakulások; -az évszakoknak megfelelő emberi tevékenységek vidéki és városi környezetben; -az elővilág változása az éjszakák és nappalok váltakozásának függvényében ; - a víz körforgása a természetben.
4. A közvetlen környezet higiéniája	- a lakás tisztántartása/ higiéniája; - az osztályterem tisztántartása /higiéniája.
5.A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	- természeti csapások, ezek megelőzésére irányuló módszerek cselekvések; -a környezeti tényezők hatása a természeti erőforrásokra (talaj, víz,élelem, üzemanyag stb.)

X.osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ megfigyelő,felfedező és megértő képességének fejlesztése

X.osztály
1.1 A társadalmi és kulturális környezet jellemzőinek a leírása: - gyakorlatok az iskolai tér és az iskolai környezet megismerésére; - a közvetlen környezetében levő tárgyak/mindennapi tárgyak felismerése képről és a valóságban; - személyes vagy családi tárgyak felismerése valóságban vagy képről; - a növények és az állatok természetes ,illetve (állatkert, botanikus kert, stb.)mesterséges környezetben való megfigyelése (filmek, táblák, természettudományi múzeum stb.); - gyakorlatok a különböző földrajzi környezetben élő állatok,növények,természeti jelenségek felismerésére;

- különböző domborzati formák, vizek, tárgyak azonosítására vonatkozó tevékenységek képek, rajzok, makettek által
- háztartási gyakorlati tevékenység : az osztályteremben, a konyhában, a kertben, az iskola udvarán stb.;
- szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

1.2 Közvetlen környezetünkben levő testek / élőlények sajátosságainak felsorolása:

- a testek / élőlények tulajdonságainak leírása (alak, szín, szag, méret stb.) szerint;
- csoportosítási / osztályozási tevékenységek a testek / élőlények sajátosságai szerint;
- bizonyos képek kronológiai sorrendjére vonatkozó tevékenységek, amelyek életciklusokat, élettevékenységeket mutatnak be
- a növényi, az állati és az emberi életben bekövetkezett változások azonosítása, az évszakok, nappalok ciklikus változásainak megértése;
- bizonyos intézmények (kórház, rendőrség, iskola stb.) szerepét leíró és megmagyarázó gyakorlatok;
- verbális kommunikációs gyakorlatok a tevékenységek alatti önmegvalósításról
- kollázs gyakorlatok a természeti jelenségekkel, tárgyakkal kapcsolatban;
- szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

1.3 A jelenségek és élőlények megfigyelése a közvetlen környezetben:

- megfigyelési tevékenységek a növények, állatok, emberek megnyilvánulásaira vonatkozóan, a környezeti tényezők hatására
- a jelenségek és élőlények vizuális, auditív, szaglós, ízlelhető és tapintható megkülönböztetésére vonatkozó tevékenységek
- a környezeti tényezők (víz, talaj, levegő) és természeti jelenségek (világosság, sötétség, hideg, meleg, mennydörgés stb.) azonosítására és felismerésére irányuló gyakorlatok;
- veszélymegelőző, elkerülő magatartás kialakítása a közvetlen környezetben
- növénytermesztést, gondozást megfigyelő gyakorlatok, az évszaknak megfelelő természeti változások függvényében
- a közvetlen környezetben lévő anyagok / testek egymásra hatásának tanulmányozására irányuló tevékenységek;
- növények, rovarok, kövek stb. közvetlen környezetből való gyűjtése;
- szerepjátékok, kiállítások, rajzok, versenyek.

2. A közvetlen környezetben megfigyelt jelenségek megismerése, megértése és megfogalmazása

X. osztály

2.1 Sajátos nyelv használata a közvetlen környezetből származó testek / élőlények leírásában :

- gyakorlatok a különböző kommunikációs rendszereken keresztül közvetített üzenetek összekapcsolására;
- sajátos nyelv, szókincs használata a környezetből származó testek / élőlények és természeti jelenségek megnevezésében;
- fogalmazási gyakorlatok különböző érdeklődési témakörökben
- szókincsbővítési gyakorlatok különböző kontextusokban ;
- természeti naptár olvasására / kitöltésére vonatkozó tevékenységek (rajzok vagy szimbólumok

használatával);

- a kommunikációs partnerekkel különböző témákról folytatott párbeszéd gyakorlatok;
- saját vélemény kifejezésének gyakorlása
- szerepjátékok különböző élethelyzetekben, témákban, kiállítások, rajzok, versenyek.

2.2. A közvetlen környezetben történő átalakítások megértése

- a megfigyelt környezeti változások leírására vonatkozó gyakorlatok videó vagy dokumentumsorozatok megnézése alapján;
- tematikus tanítási projektek létrehozása (növények termesztése, a halmazállapotok különböző változásai);
- a jelenségek és ezek hatásának felismerésére és megnevezésére vonatkozó gyakorlatok;
- bizonyos cselekvések szakaszainak azonosítása, fixálása;
- vizuális diszkrimináció , a tárgyak helyének vizuális megkülönböztetése, térbeli viszonyok azonosítása;
- az időészlelés és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések használata;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

2.3 A környezeti jelenségekre adott válaszok fejlesztése szocio-integratív céllal

- vizuális / auditív információk értelmezésére vonatkozó gyakorlatok;
- gyakorlatok a tárgyak feltárására, felfedezésére az érzékszervi integráció révén;
- a környezetben levő veszélyes tárgyak és terek azonosítására vonatkozó gyakorlatok;
- veszélyek elkerülésére irányuló magatartás kialakítása;
- a környezeti ingerek megváltoztatásához szükséges viselkedési magatartásra irányuló tevékenységek;
- Tapasztalási terület bővítése, illetve új biztonsági szabályok tanulására vonatkozó tevékenységek(ok-okozati összefüggések megértése);
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3. Környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására való törekvés

X.osztály

3.1 Növények és állatok gondozására irányuló tevékenységek

- növények gondozására vonatkozó tevékenységek, élő sarkak létrehozása;
- állatgondozási tevékenységek;
- gyakorlati tevékenységek a környezet tisztításához szükséges eszközök, anyagok használatával;
- saját környezet tisztántartására irányuló tevékenységek (saját szoba, osztály, iskolaudvar, stb.)
- egyéni és közösségi higiéniai szabályokat tartalmazó plakátok készítésére irányuló tevékenységek;
- kirándulások szervezése, melyeknek célja megfigyelni az emberi tevékenység hatását a növényekre és állatokra;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.2. Egy egészséges környezet fenntartásának létrehozása:

- környezetkárosító tevékenységek képekről való felismerése;
- különböző illusztráló anyagok, szoftverek bemutatása az ember természetre való környezetkárosító hatásáról
- gyakorlati tevékenységek a közvetlen környezet tisztántartására;
- olyan viselkedési formák kialakítása, amelyek tiszta környezetet tartják fontosnak;
- különböző helyzetekben a megfelelő viselkedés mód kialakítása;
- rajzok / plakátok készítése a természetvédelem és egészségvédelem témakörben;
- szerepjátékok, különböző élethelyzetek kipróbálása, kiállítások, rajzok, versenyek.

3.3 Környezetbarát viselkedés kialakítása:

- képeken és környezetünkben található szennyezet területek felismerésére irányuló gyakorlatok;
- helyzetgyakorlatok katasztrófa / természeti katasztrófák esetében;
- a gyerekek kedvező és kedvezőtlen tevékenységeinek hatása a közvetlen környezetükre, leíró gyakorlatok (szóbeli, rajz és gyakorlati tevékenység által);
- a közvetlen környezettel kapcsolatos tematika kiválasztása-kép, rajz és folyóirat kiválasztással kapcsolatos gyakorlatok
- gyakorlati tevékenységek amelyek a szelektív hulladékgyűjtésre irányulnak;
- környezetbarát jellegű filmek megnézése
- szerepjátékok, különböző élethelyzetekben, kiállítások, rajzok, versenyek.

Tartalmak

Tartalmi területek	X.osztály
1.A természetes fizikai környezet elemei	- a közvetlen környezetben levő tárgyak és anyagok; - természeti jelenségek; - élő világ: növények, házi és vadmadarak, állatok - a testek szilárd, cseppfolyós és gáz halmazállapota; - a testek megfigyelhető jellemzői (forma, méret, szín, terjedeleme, szag stb.). - főbb domborzati formák
2.A társadalmi és kulturális környezet jellemzői	- az iskolai tér és környéke; - közterületek és közintézmények; - helyi közösség földrajzi területén levő növény és állatvilág - a helyi közösség földrajzi övezetének megfelelő tevékenységek
3. Természeti jelenségek	- a víz körforgása a természetben - a négy évszak során megfigyelhető természeti átalakulások - az évszakoknak megfelelő emberi tevékenységek vidéki és városi környezetben - az elővilág változása az éjszakák és nappalok váltakozásának függvényében;

	- a környezet változása különböző döntő tényezők hatására: víz, levegő, talaj, környezetszennyezés.
4. A közvetlen környezet higiéniája	- a lakás tisztántartása/ higiéniája; - az osztályterem tisztántartása /higiéniája
5.A környezeti tényezők hatása a növényekre és az állatokra	- természeti csapások, ezek megelőzésére irányuló módszerek cselekvések; -a környezeti tényezők hatása a természeti erőforrásokra (talaj, víz, élelem, üzemanyag stb.).
6. A közvetlen környezet és annak védelme	- a levegőszennyezés forrásai és következményei, megelőző intézkedések - a vízszennyezés forrásai és következményei, megelőző intézkedések. - a természeti erőforrások védelme;

Módszertani javaslatok

A *Környezetismeret* tantárgy által az iskola biztosítani tudja a tanulók mindennapi életében megtapasztalt jelenségek tudományos magyarázatát úgy, hogy ezek funkcionális ismeretekké válnak a társadalmi életben is.

Az elméleti tartalmak tervezésénél állandó jelleggel szükség van szemléltető és gyakorlatba ültethető példákra. Ezen keresztül ki lehet szélesíteni a tanulók érdeklődését a természet környezeti elemei iránt, jegyezve ezáltal a jellemzőiket vagy azok módosulását. Tervbe vettük az ismeretek továbbfejlesztését tapasztalati úton is.

A tananyag leadásának technikai módszereit valamint a praktikai tevékenységeket a tanulás ritmusával kell összehangolni, figyelembe véve a tanulók pszihokognitív képességeit. A tevékenységek megszervezése és rétegezése a tanulók intellektuális és pszihomotoros képességei valamint a tanár alkotóképessége függvényében történik. Ezek besorolása a fokozatosság és a megközelíthetőség elve, életkor sajátosságok betartásával történik. A tulajdonképpeni tanuláshoz főképp gyakorlati jellegűnek kell lennie, megadva minden tanulónak a lehetőséget a természet felfedezésére úgy, hogy direkt kapcsolatba kerül vele a tanár irányítása által.

Szervezni kell olyan kirándulásokat, látogatásokat ahol közvetlen kapcsolatba kerülnek szociál-kulturális, történelmi, vallási létesítményekkel egybekötve ilyen irányú filmnézésekkel és nevelő jellegű szoftok ismertetésével.

Meg vagyunk győződve, hogy szükség van egyes természeti katasztrófák megmagyarázására is, kiemelve az emberi tényezők szerepét, ugyanakkor ismertetni ezek lehetséges megelőzősét és a védekezési módokat.

Különös figyelmet kell fordítani a környezetvédelmi ismeretek fejlesztésére.

A tanulók képességeinek felméréséhez javasoljuk a pszihokognitiv módszerek alkalmazását, elemezve a tantárgy sajátosságait, előtérbe helyezve a gyakorlati próbák szóbeli számonkérését, amit előnyösebbnek látunk az írásbeli módszernél. Többek között javasoljuk a következőket:

- Olyan módszerek alkalmazását ahol a valós gyakorlat érvényesül: valós munkák, egyszerű tapasztalatok, szimuláció makettek segítségével, szerepgyakorlatok stb.
- Módszerek, ahol a párbeszéd érvényesül: magyaráztok, vitaindítás stb.
- Tematikus tantervek összeállítása, ahol segédanyagokra is szükség van: enciklopédiák, atlaszok, fényképek, internet.

Bibliografie/ Felhasznált könyvészet

- Cerghit, I., (2002), *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*, Editura Aramis, București;
- Constantin Păunescu, *Deficiența mintală și procesul învățării*, EDC, București;
- Marcus, S., (1999), *Competența didactică*, Ed. All Educational, București;
- Mușu Ionel, (1991), *Problematika curriculum-ului pentru învățământ special*, Revista de educație specială; București;
- Radu T.I., *Învățământ diferențiat, concepții și strategii*, EDC, București;
- Radu, Gh., (2000), *Psihopedagogia dezvoltării școlarilor cu handicap*, E.D.P., București;
- *** *Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*, Reprezentanta UNICEF și Asociația RENINCO România;
- *** O.M 4686/ 2003, *Cunoașterea mediului, Programă școlară pentru clasele I-II*;
- *** OMECT nr. 5235/2008 *Cunoștințe despre mediu. Programă școlară pentru deficiențe mintale severe, profunde, și/ sau asociate*;
- *** OMECT nr. 5243/ 2008 *Cunoștințe despre mediu, Programă școlară pentru surdocecitate/ deficiențe senzoriale multiple*.

Grupul de lucru/ Munkacsoport

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației Naționale

Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați
Mihai Felicia	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Partenie Alina	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Sandu-Bufi Iuliana	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați
Dinu Carmen	Școala Gimnazială Specială „Constantin Pufan”, Galați

Fordították:

Név	Intézmény
Illyés Ildikó-Anna	Bélböri Inkluzív Oktatás Központ
Bogdán Kinga-Helga	Bélböri Inkluzív Oktatás Központ
Darvas Hilda	Oklándi Inkluzív Oktatás Központ
Berei Beáta	Oklándi Inkluzív Oktatás Központ
Borka Csilla	Oklándi Inkluzív Oktatás Központ
László Mónika	Oklándi Inkluzív Oktatás Központ